

**Oleksandr Saliuk-Kravchenko, Doctor Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Doctoral Student
at the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personnel Management
Kyiv, Ukraine;**

**Senior Research Fellow at the Higher Education Sector
Department of Educational Statistics and Analytics SSI «IEA»
Kyiv, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-471-9-60>

**PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS IN ENSURING
ENERGY SECURITY: THE RUSSIAN-UKRAINIAN
CONFRONTATION IN THE ENERGY SECTOR**

**МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ:
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПРОТИСТОЯННЯ
В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ**

Енергетичне протиборство між державами за власні національні інтереси, процеси створення штучних профіцитних і дефіцитних економічних умов на світових енергетичних ринках і відкрита, прихована чи гібридна військова агресія направлена на блокування, пошкодження, виведення з ладу чи повне знищення енергетичних систем політичних союзів країн та окремих держав є не новою в новітній історії.

Однак, враховуючи подальші процеси, щодо регламентування міжнародних безпекових правових норм права в міжнародних програмних документах за результатами Другої світової війни та майже одночасне визнання юрисдикції дії міжнародного правового поля країнами учасницями Організації Об'єднаних Націй, разом з тим, акти енергетичного тероризму здійсненні на державному рівні у XXI столітті стали справжнім здивуванням для більшої частини країн світу, що порушило всі міжнародні безпекові постулати, які сформували перед світом та безпосередньо перед Україною нові завдання та виклики у формуванні новітнього енергетичного безпекового механізму публічного управління в парадигмі міжнародної системи безпеки.

Тому, не викликає сумнівів необхідність та актуальність відповідного процесу дослідження управлінських процесів та хронологічної послідовності російсько-українського протистояння в енергетичній сфері, які в майбутньому сформують можливість в отриманні оцінки стану справ у енергетичному комплексі держави та

проілюструють результати ситуаційного аналізу кризових та передкризових міждержавних відносин та інших ключових елементів вивчення, як наукового базису необхідного для пошуку ефективного та новітньо-прикладного механізму публічного управління в забезпеченні енергетичної безпеки України.

В глобальному розумінні важливості енергетичної конкуренції на світових економічних ринках між державами буде доцільно процитувати наступну наукову думку, що геополітичні виклики та невизначеність цілком можуть зменшити здатність країн боротися зі зміною клімату, забезпечувати як глобальну, так і національну енергетичну безпеку та реагувати на безліч інших проблем, пов'язаних з енергетикою. Конкуренція за належне постачання критичних корисних копалин також може послабити прагнення країн підвищити стандарти та призвести до більш мовчазного сприйняття експлуатаційної політики видобутку ресурсів, які у минулому призвели до зuboжіння країн, що розвиваються [1].

Необхідно підкреслити, що відповідне дослідження свою детальну та глибину сторону вивчення енергетичного міждержавного протистояння російсько-українських енергетичного протистояння приділено саме актуальному періоду відкритого воєнного повномасштабного нападу росії у 2022 році та по теперішній час.

Починаючи з етапу отримання Українською державою незалежності в 1991 році в російсько-українських публічних відносинах постійно була присутня напруга, яка вміло маскувалася під дипломатичними поступками та державницькими позиціями братньої країни, але з часом справжня агресивна зовнішня політика росії у своїх діях почала проявляла себе відкрито. До прикладу, конфлікт українсько-російських інтересів у 2003 році навколо українського острова Тузла, що було не чим іншим, як перевіркою росії на спроможності та здатність до реалізації владних повноважень української публічної влади в кризових умовах дипломатичної конфронтації.

Надалі росія проводила цілу низку гібридних дій в контексті власної скритної зовнішньої агресивної політики щодо України в тому числі та стабільного функціонування української енергетичної системи, починаючи від насадження дешевих видів енергоносіїв, які призвели до енергозалежності паливно-енергетичного комплексу в цілому, і закінчуючи блокуванням міжнародно-транзитного постачання нафто-газової сировини, чим прогнозовано викликала політичні, економічні та енергетичні кризи, які впливали безпосередньо на якість та ефективність прийняття управлінських рішень в українській та європейській енергетичних сферах.

Можливо, як приклад прояву зазначеного згадати публічно відомі російські газові війни 2004 та 2009 років проти України, які безпосередньо вплинули на енергетичну безпеку Європейського Союзу та призвели до пришвидшення темпів розвитку відновлювальної енергетики в Європі. Аналізуючи зазначене підкреслимо, що основною структурованою галузевою проблемою забезпечення енергетичної

безпеки країн Європейського Союзу та водночас слабким місцем його публічного управління, що полягає в ефективній диверсифікації імпорту енергоносіїв та їх удосконалення логістики доставлення енергоносіїв до Європи. Підтверджує відповідне дослідник та зазначає, що Європейський союз, як один з найбільших світових гравців в енергетичній сфері, зосереджує свої зусилля на забезпеченні енергетичної незалежності, диверсифікації джерел постачання, розвитку відновлюваної енергетики та підвищенні енергоефективності [2].

Відповідні гібридні дії без залучення військових ресурсів росія проводила аж до початку окупації АР Крим в березні 2014 року, які призвели до втрати потужностей енергетичного виробництва та нафтогазових родовищ традиційної та відновлювальної енергетики України. На теренах сходу України паливно-енергетичний комплекс зазнав колосальних втрат енергетичних потужностей через постійні активні бойові дії, направлені на пошкодження та знищення енергетичної генерації, окупацію росією більшої частина вугільних басейнів Донбасу.

Основного руйнівного впливу на енергетичну галузь України росія почала завдавати протягом повномасштабного вторгнення, який продовжується і дотепер, що містить всі правові ознаки здійснення енергетичного тероризму на державному рівні зі сторони держави агресора. Особливим актом відповідного тероризму виділяється захоплення Чорнобильської АЕС та Запорізької АЕС.

Вплив відкритого воєнного повномасштабного нападу росії та, як результат, його наслідки (розпочався 24.02.2022 по теп. час) для енергетики України буде доречно розділити на певні етапи енергетичної агресії, а саме:

- початковий (11.09.2022 відбувся перший сконцентрований удар по об'єктах енергетичної генерації та передачі);
- спроба реалізації загальної аварійної ситуації в енергетичній системі держави або блекаут (10.10.2022 перший масований вогневий удар по енергетичній системі розподілення-передачі енергосистем. 09.03.2023 було здійснено останній акт енергетичного тероризму росією в цьому етапі);
- проміжний (починаючи з 10 березня 2023 року по 21 березня 2024 року). У відповідний період росія не завдавала масових військових ударів по паливно-енергетичному комплексу України;
- ескалація (з 22 березня 2024 року по теперішній час). Починаючи з 22 березня 2024 року росія проводить цілу низку масованих військових ударів по об'єктах енергетичної інфраструктури, а саме зазнали критичних пошкоджень та в деяких випадках були цілком знищені виробничі агрегати енергетичної генерації на ТЕС та ТЕЦ і ГЕС та ГАЕС.

Ближче до середини 2024 року починаються військові атаки невідомими безпілотними літальними апаратами на об'єкти паливно-енергетичного комплексу росії, які продовжуються і до тепер.

Узагальнюючи зазначимо, що невід'ємною частиною повномасштабної агресії росії проти України стали акти енергетичного

тероризму, здійснені на державному рівні росією, направлені проти цивільних об'єктів паливно-енергетичного комплексу України, відповідні дії країни агресора трансформувалися в не що інше, як окремий ключовий вид військової агресії складової компонента російсько-української війни.

Відтак повністю та вірогідно спрогнозувати майбутні агресивні дії росії, направлені проти порушення цілісності енергетичної безпеки держави повною мірою неможливо, отже головною метою публічного управління має бути формування комплексного механізму забезпечення сталої роботи енергетичної галузі України адаптивно-динамічного типу функціонування.

Література:

1. Рябець Н., Тимків І. Глобальна енергетична безпека: концепт, фактори та шляхи забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 61/2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3838>
2. Походенко Б. Огляд та порівняльний аналіз концепцій енергетичної безпеки Європейського Союзу й України. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2023. № 17. С. 56–79. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-06>